

Groteskowe oswajanie rzeczywistości PRL-u w *Małej Apokalipsie* Tadeusza Konwickiego

1. Cele lekcji

i. a) Wiadomości

Uczeń zna pojęcia antyutopia, groteska, karykatura.

ii. b) Umiejętności

Uczeń potrafi:

- wskazać cechy antyutopii w *Małej Apokalipsie*,
- wskazać charakterystyczne cechy twórczości Tadeusza Konwickiego, ze szczególnym uwzględnieniem poetyki groteski i karykatury,
- dokonać charakterystyki elementów świata przedstawionego *Małej Apokalipsy*: wyglądu miasta, sytuacji obywateli, pozycji sztuki oraz wszechwładzy partii,
- użyć cytatów dla zilustrowania omawianych zagadnień.

2. Metoda i forma pracy

Wykład, ćwiczenia analityczne z tekstem *Małej Apokalipsy*, dyskusja, nauczanie sytuacyjne, praca w grupach

3. Środki dydaktyczne

Egzemplarze *Małej Apokalipsy* Tadeusza Konwickiego

4. Przebieg lekcji

i. a) Faza przygotowawcza

Utrwalenie wiadomości na temat miasta i żyjących w nim ludzi ukazanego przez Tadeusza Konwickiego. Zestawienie wydarzeń *Małej Apokalipsy* z ówczesną sytuacją polityczną kraju.

ii. b) Faza realizacyjna

1. Praca w grupach. Na polecenie nauczyciela uczniowie kontynuują gromadzenie cytatów oraz własnych komentarzy do obrazu PRL w powieści według zagadnień: atmosfera, sztuka, władza.
  - a) Atmosfera:
    - Jakie są jej elementy składowe?
    - Jaka kolorystyka dominuje?
    - Jaki nastrój panuje?
  - b) Sztuka:
    - Jak rozwija się sztuka socrealistyczna?

- Kto ją tworzy?
  - Jaki obowiązuje wzorzec sztuki?
  - Jakie filmy są wyświetlane w kinie mającym formalnie wzorzec radziecki?
  - W jakim stopniu i sensie „reżim tworzył własną sztukę”?
  - Kim wcześniej byli reżyser Bułat i pisarz Szmidt?
- c) Władza:
- Jaka jest i jak się zachowuje?
  - Co jest celem partii?
  - Dlaczego władza nie musi być represyjna?
  - Jak zachowują się konfidenti i milicjanci?
  - O co władza nieustannie dba?
2. Wyeksponowanie satyrycznego wymiaru powieści Konwickiego:
- a) przypomnienie przez jednego z uczniów pojęć groteska i karykatura,
  - b) nawiązanie do innych twórców wykorzystujących stylistykę groteski do przedstawienia absurdu otaczającej rzeczywistości (Sławomir Mrożek, Witold Gombrowicz, Tadeusz Różewicz).
3. Satyra *Małej Apokalipsy* a nurt antyutopii. Omówienie literackich przykładów wykorzystujących poetykę antyutopii:
- a) omówienie pojęcia *antyutopia*,
  - b) cechy antyutopii w *Małej Apokalipsie* – notatka w zeszycie.

iii. c) Faza podsumowująca

Dyskusja podsumowująca.

1. *Mała Apokalipsa* jako powieść-protest.
2. Cechy obrazowania rzeczywistości socjalistycznego państwa.
3. *Mała Apokalipsa* jako panoramiczna wizja totalitarnego świata, jego ośmieszenie, ale i bolesna krytyka.

5. Bibliografia

T. Konwicki, *Mała Apokalipsa*, Wyd. Alfa, Warszawa 1988.

6. Załączniki

i. a) Zadanie domowe

1. Przyjrzyjcie się składnikom świata przedstawionego w *Małej Apokalipsie*: czasowi, przestrzeni, postaciom, wydarzeniom.
2. Zwróćcie uwagę na dwie warstwy utworu: realną i oniryczną.

3. Jakie utwory w literaturze polskiej lub obcej podejmują motyw snu?

7. Czas trwania lekcji

45 minut

8. Uwagi do scenariusza

Scenariusz lekcji dla klasy III; cykl pięciu lekcji poświęconych analizie *Malej Apokalipsy* Tadeusza Konwickiego (lekcja 2.)